

Sygn. akt VII Ua 47/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2018 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Marcin Graczyk

Sędziowie: SO Dorota Michalska

SO Agnieszka Stachurska (spr.)

Protokolant: Magdalena Wójcicka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 września 2018 r. w Warszawie

sprawy J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziałowi w W.

z udziałem zainteresowanego Izby Administracji Skarbowej w W.

o zasiłek chorobowy

na skutek apelacji wniesionej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 lutego 2018 roku sygn. akt VI U 2/18

oddala apelację.

SSO Agnieszka Stachurska SSO Marcin Graczyk SSO Dorota Michalska

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 lutego 2018r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Północ

w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, orzekając w sprawie J. K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W.

z udziałem Izby Administracji Skarbowej w W., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującej prawo do zasiłku chorobowego za okres od dnia 7 września 2017r. do dnia 2 listopada 2017r.

Sąd I instancji ustalił, że odwołująca w okresie od dnia 16 sierpnia 2005r. do dnia

31 sierpnia 2017r. pełniła służbę w Izbie Administracji Skarbowej w W., będącej następcą prawnym Izby Celnej w W., w pełnym wymiarze, na stanowisku młodszego eksperta służby celnej. Jej stosunek służbowy ustał w wyniku zwolnienia ze służby na podstawie art. 170 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 listopada 2016r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej. Odwołująca była niezdolna do pracy z powodu choroby w okresie od dnia 10 sierpnia 2017r. do dnia 2 listopada 2017r. W dniu 14 września 2017r. złożyła wniosek do organu rentowego o wypłatę zasiłku chorobowego. Decyzją z dnia 13 listopada 2017r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. odmówił odwołującej prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 7 września 2017r. do dnia 2 listopada 2017r.

W uzasadnieniu decyzji wskazał, że w okresie od dnia 16 sierpnia 2005r. do dnia 21 sierpnia 2017r. odwołująca pełniła służbę w Izbie Administracji Skarbowej w W. będącej następcą prawnym Izby Celnej w W.. Jako funkcjonariusz Izby Administracji Skarbowej, a wcześniej Izby Celnej, podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, natomiast nie podlegała ubezpieczeniu chorobowemu. Stosunek służbowy ubezpieczonej ustał w wyniku zwolnienia ze służby i w trakcie jej trwania nie nastąpiła zmiana statusu z funkcjonariusza na pracownika. W związku z tym, że odwołująca nie podlegała ubezpieczeniu chorobowemu, w ocenie organu rentowego, nie miała prawa do pobierania zasiłku chorobowego w spornym okresie.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie wyżej wskazanych dokumentów zgromadzonych w aktach sądowych i aktach rentowych. Autentyczności i treści w/w dokumentów nie kwestionowała żadna ze stron, dlatego Sąd I instancji uznał je za pełnowartościowy materiał dowodowy w sprawie.

Sąd Rejonowy zważył, że odwołanie jako zasadne zasługiwało na uwzględnienie.

Wskazał, że od dnia 1 marca 2017r. obowiązuje ustawa z dnia 16 listopada 2016r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2016r., poz. 1947 ze zm.), zgodnie z którą służba celna, administracja podatkowa i kontrola skarbowa zostały skonsolidowane i przekształcone w Krajową Administrację Skarbową. Jednocześnie pracownicy oraz funkcjonariusze zatrudnieni w dotychczasowych jednostkach, tj. izbach skarbowych, urzędach kontroli skarbowej oraz izbach celnych - tak, jak odwołująca - stali się z mocy prawa pracownikami albo funkcjonariuszami zatrudnionymi w jednostkach organizacyjnych KAS. W związku z wejściem w życie w/w ustawy nastąpiło wygaszenie stosunków pracy osób objętych reformą, ewentualnie przedstawiano im nowe warunki zatrudnienia. Powyższy proces zakończył się z dniem 31 sierpnia 2017r. Odwołująca nie otrzymała propozycji zatrudnienia po wejściu w życie reformy administracji skarbowej, a jej stosunek służby ustał z dniem 31 sierpnia 2017r.

Kwestia podlegania ubezpieczeniu chorobowemu funkcjonariuszy Służby Celnej przed dniem 1 września 2017r. nie została unormowana klarownie. Art. 11 ust. 1 i 2 ustawy

o systemie ubezpieczeń społecznych, interpretowany jako zawierający zamknięty katalog osób podlegających temu ubezpieczeniu, nie wymienia celników wśród osób podlegających obligatoryjnie lub fakultatywnie ubezpieczeniu chorobowemu. Natomiast z art. 13 pkt 12 ustawy wynika, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają funkcjonariusze Służby Celnej od dnia nawiązania stosunku służby do dnia zwolnienia ze służby. Dosłowne odczytanie treści tego przepisu przemawiałoby za poglądem, że celnicy podlegają jednak obligatoryjnie również ubezpieczeniu chorobowemu, natomiast katalog osób wymienionych w art. 11 ust 1 i 2 ma charakter otwarty (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2013r., sygn. akt I UK 125/13). W ocenie Sądu I instancji przepis art. 13 ustawy systemowej należy odczytywać wyłącznie

w kontekście artykułów go poprzedzających, tj. art. 6, 11 oraz 12 ustawy, które wprost wskazują kto i jakiemu ubezpieczeniu podlega. W ocenie Sądu Rejonowego przepisu art. 13 ustawy nie można interpretować w oderwaniu od ich treści, pomimo jego kontrowersyjnej redakcji. Po ustaniu pełnienia służby odwołująca nie podlegała zatem obowiązkowo ani dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu, a co za tym idzie, jej niezdolność do pracy, która istniała po dniu 1 września 2017r. nie mogła stanowić podstawy do wypłaty zasiłku chorobowego. W okresie pełnienia służby w Izbie Celnej w przypadku okresu niezdolności do pracy odwołująca jako funkcjonariusz celny otrzymywała uposażenie na podstawie art. 152 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009r. o Służbie Celnej (Dz. U.

z 2016r., poz. 1799 ze zm). Brak jest podstawy prawnej do stwierdzenia, że skarżącej przysługiwało prawo do zasiłku chorobowego za okres niezdolności do pracy po zakończeniu służby, tj. od dnia 7 września 2017r. do dnia 2 listopada 2017r. Jednakże ryzyko niezdolności do pracy objęte jest ochroną do zabezpieczenia społecznego, o którym mowa w art. 67 ust. 1 Konstytucji. Ponadto, w systemie ubezpieczeń społecznych w sposób normatywny w art. 2 a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wyrażona została zasada równego traktowania ubezpieczonych. Zasada równego traktowania dotyczy

w szczególności warunków objęcia systemem ubezpieczeń społecznych, obowiązku wypłacania i obliczania składek na ubezpieczenie społeczne. Zasada ta winna dotyczyć również wypłaty świadczeń oraz zachowania prawa do świadczeń. Realizacja prawa do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę odbywa się

poprzez ustawę zasiłkową, która określa warunki nabywania i wysokość świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, przysługujących osobom objętym ubezpieczeniem chorobowym, określonym w ustawie systemowej.

W doktrynie podkreśla się, że zasiłek chorobowy rządzi się ubezpieczeniową zasadą łagodzenia skutków ryzyka. Celem zasiłku chorobowego jest zastąpienie wszelkiego rodzaju wypłat pieniężnych uzyskiwanych ze stosunku pracy przed powstaniem niezdolności

do pracy. W ocenie Sądu Rejonowego odwołująca znajduje się w oczywiście mniej korzystnej sytuacji prawnej w stosunku do podmiotów wymienionych w art. 11 ustawy systemowej, które podlegają ubezpieczeniu chorobowemu i otrzymują świadczenie z tytułu niezdolności do pracy. Zasadą jest bowiem, stosownie do art. 6 ust. 1 ustawy zasiłkowej, że zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego. Prawo to nabywa się po upływie

30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego. Ponadto, świadczenie to przysługuje także osobie, która stała się niezdolna do pracy już po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli niezdolność do pracy trwała bez przerwy co najmniej 30 dni i powstała w czasie określonym w art. 7 pkt 1 i 2 ustawy. Ustawodawca bez racjonalnych podstaw pozbawił jednak funkcjonariuszy Służby Celnej prawa do otrzymywania zasiłku chorobowego po ustaniu stosunku służbowego, co w ocenie Sądu I instancji wprost narusza wyrażone w art. 67 Konstytucji prawo obywatela do zabezpieczenia społecznego.

W kontekście powołanego przepisu ustawy zasadniczej sytuacja prawna odwołującej nie powinna różnić się od sytuacji prawnej osób nie pozostających w stosunku służbowym, a wymienionych w art. 11 ustawy systemowej. Zdaniem Sądu I instancji ustawodawca

w ustawie o Służbie Celnej unormował uprawnienia celników związane z niezdolnością

do pracy na skutek choroby w ten sposób, że przyznał im uposażenie finansowane

z budżetu państwa, co oznacza, że nie ma potrzeby odprowadzania składek

na ubezpieczenie chorobowe, czego konsekwencją stała się treść art. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Okres pobierania takiego uposażenia w okresie niezdolności

do pracy celnika można zatem w drodze analogii uznać jako „okres podlegania ubezpieczeniu chorobowemu” w rozumieniu ustawy systemowej. Przeciwnie założenie rodziłoby skutek pozbawienia odwołującej prawa do zabezpieczenia społecznego po ustaniu służby, co stanowiłoby naruszenie art. 67 Konstytucji. Mając powyższe na uwadze,

Sąd Rejonowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób,

że przyznał odwołującej prawo do zasiłku chorobowego po ustaniu służby, tj. od dnia

7 września 2017r. do dnia 2 listopada 2017r. (wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Północ z dnia 21 lutego 2018r., k. 19, uzasadnienie wyroku, k. 23 – 29).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W. w dniu 6 kwietnia 2018r. wywiódł apelację zaskarżając wyrok Sądu I instancji w całości oraz zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego, mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

1. art. 6 ust. 1 pkt 18a w związku z art. 11 oraz art. 13 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, że pracownicy Izby Celnej objęci są ubezpieczeniem chorobowym, mimo że

z dyspozycji powołanych przepisów wynika, iż osoby te podlegają wyłącznie obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz ubezpieczeniu wypadkowemu, a literalne brzmienie przepisów, jak również ich wykładnia, nie potwierdzają, że katalog podmiotów objętych obowiązkowym bądź dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym można stosować analogicznie również do innych podmiotów;

2. art. 11 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że okres pobierania przez funkcjonariusza Izby Celnej uposażenia w okresie niezdolności do pracy można w drodze analogii uznać jako okres podlegania ubezpieczeniu chorobowemu, co stoi w sprzeczności

z brzmieniem w/w przepisu, który jednoznacznie określa podmioty podlegające obowiązkowemu bądź dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, co doprowadziło do błędnego uznania, że odwołującej przysługuje prawo do świadczenia z ubezpieczenia chorobowego;

3. art. 6 ust. 1 w związku z art. 7 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, że zasiłek chorobowy może przysługiwać ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby także wtedy, gdy nie podlegał ubezpieczeniu chorobowemu, podczas gdy z treści powołanych przepisów wynika, że świadczenia w razie choroby przyznawane są w sytuacji, gdy uprawniony podlegał ubezpieczeniu chorobowemu albo gdy niezdolność do pracy powstała nie później niż 14 dni po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, co w konsekwencji doprowadziło do uznania, że odwołująca po ustaniu służby pomimo niepodlegania ubezpieczeniu chorobowemu miała prawo do zasiłku chorobowego w spornym okresie;

4. art. 7 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa poprzez jego zastosowanie w stosunku do funkcjonariusza Izby Celnej w sytuacji, gdy przepis ten należy stosować wyłącznie do osób objętych ubezpieczeniem chorobowym, gdy niezdolność do pracy powstała do 14 dni po ustaniu tytułu do tego ubezpieczenia, natomiast odwołująca jako funkcjonariusz Izby Celnej nie jest objęta ubezpieczeniem chorobowym, a zatem nie można ustalić jej uprawnień do świadczeń po ustaniu tytułu do ubezpieczenia chorobowego;

5. art. 2a ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że niezastosowanie w drodze analogii przepisów o ubezpieczeniu chorobowym w stosunku do funkcjonariuszy Izby Celnej stanowi dyskryminację tych podmiotów i naruszenie zasady równości, podczas gdy przepisy w/w ustawy oraz ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa różnicują sytuację ubezpieczonych i należnych im świadczeń w zależności od wykonywanej działalności zawodowej, co nie jest sprzeczne z zasadą równości wynikającą z art. 32 Konstytucji RP i nie jest równoznaczne z naruszaniem zasady równego traktowania ubezpieczonych.

Mając powyższe na uwadze, organ rentowy wniósł o zmianę orzeczenia Sądu I instancji poprzez oddalenie odwołania oraz o zasądzenie od odwołującej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za postępowanie przed Sądem II instancji.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy podkreślił, że odwołująca jako funkcjonariusz Izby Administracji Skarbowej, a wcześniej funkcjonariusz Izby Celnej, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 18 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych podlegała obowiązkowo wyłącznie ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz nie była objęta ubezpieczeniem chorobowym. Zdaniem skarżącego nie można stosować do funkcjonariuszy Służby Celnej odpowiednio przepisów o objęciu ubezpieczeniem chorobowym, gdyż od wypłacanego im uposażenia nie była opłacana składka na ubezpieczenie chorobowego. Organ rentowy uznał, że przepisy w/w ustaw różnicują sytuację ubezpieczonych i należnych im świadczeń w zależności od wykonywanej działalności zawodowej, co nie jest sprzeczne z zasadą równości wynikającą z art. 32 Konstytucji RP i nie jest równoznaczne z naruszeniem zasady równego traktowania ubezpieczonych.

Organ rentowy stwierdził, że po zakończeniu pełnienia służby odwołująca nie podlegała obowiązkowo ani dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu, a co za tym idzie jej niezdolność do pracy nie istniała po dniu 1 września 2017r. i nie mogła stanowić podstawy do wypłaty zasiłku chorobowego. Apelujący uznał, że w okresie pełnienia służby w Izbie Celnej, w przypadku niezdolności do pracy, odwołująca jako funkcjonariusz otrzymywała uposażenie na podstawie art. 152 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009r. o Służbie Celnej, nie zaś z ubezpieczenia chorobowego na podstawie ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

W ocenie organu rentowego Sąd I instancji słusznie wskazał, że zarówno warunki nabycia prawa do świadczeń, jak też ich wysokość i zasady wypłaty są sformalizowane

z uwagi na bezwzględnie obowiązujący charakter norm prawnych zawartych w przepisach prawa ubezpieczeń społecznych. Sąd Rejonowy podkreślił również wyłączenie możliwości ich wykładni z uwzględnieniem reguł słuszności, ukształtowanie treści stosunków ubezpieczeń społecznych ex lege i niedopuszczalność zawierania co do nich ugód, powodując konieczność ich stosowania zgodnie z dosłownym brzmieniem. Apelujący zgodził się z taką argumentacją, a dodatkowo wskazał, że z przepisów ustawy jasno wynika, że funkcjonariusze nie należą do kręgu osób objętych ubezpieczeniem chorobowym, co potwierdza brak opłacania składek na ubezpieczenie chorobowe (apelacja organu rentowego, k. 32 – 37).

Odwołująca w odpowiedzi na apelację z dnia 4 czerwca 2018r. wniosła o jej oddalenie jako bezzasadnej. Uzasadniając swe stanowisko wskazała, że Sąd I instancji prawidłowo dokonał oceny obowiązujących uregulowań prawnych i dlatego wyrok powinien zostać utrzymany. W ocenie odwołującej nieuprawnione jest twierdzenie organu rentowego, jakoby stanowisko zaprezentowane w uzasadnieniu wyroku Sądu Rejonowego prowadziło do naruszenia przepisów prawa materialnego, czyli nieakceptowanej społecznie sytuacji niezgodnej z istotą systemu ubezpieczeń społecznych. Odwołująca wskazała, że jako funkcjonariusz celny nie miała możliwości opłacania składek na ubezpieczenia chorobowe i znalazła się w sytuacji, której ustawodawca nie przewidział w swoich systemowych regulacjach. Ubezpieczona uznała, że została pokrzywdzona i potraktowana przez organ rentowy w sposób odmienny od pozostałych obywateli (odpowiedź na apelację, k. 63 – 64).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W., jako niezasadna, podlegała oddaleniu.

Organ rentowy w apelacji zarzucił Sądowi I instancji jedynie naruszenie przepisów prawa materialnego, nie negując ustaleń faktycznych, które nie były sporne i zostały ustalone przez Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy. Sąd II instancji przyjął je za własne, a zarzutów podniesionych w apelacji nie podzielił.

W ocenie Sądu Okręgowego, żaden z przepisów prawa wskazanych przez apelującego nie został naruszony przez Sąd I instancji. Taka konstatacja wydaje się tym bardziej uzasadniona, że wykładnia art. 6 ust. 1 pkt 18a w związku z art. 11 oraz art. 13 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jakiej dokonał Sąd I instancji, była w zasadzie zgodna z tym, co w apelacji zaprezentował organ rentowy. Sąd Rejonowy zgodził się bowiem z tym, że przepisu art. 13 ww. ustawy nie można interpretować w oderwaniu od treści innych regulacji tego aktu prawnego, pomimo jego kontrowersyjnej redakcji. Przyjął również, że po ustaniu pełnienia służby ani też w czasie jej pełnienia odwołująca nie podlegała obowiązkowo ani dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu. Prawo ubezpieczonej do zasiłku chorobowego Sąd I instancji wywiódł jednak z przepisów Konstytucji RP, które zostały wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Organ rentowy do nich się jednak nie odniósł, nie zarzucił ich naruszenia i nie zaprezentował jakiegokolwiek argumentacji, z której wynikałoby, że tego rodzaju konstrukcja odwołująca się do ustawy zasadniczej jest nieuprawniona i bezzasadna. Sąd Okręgowy analizując wywody Sądu I instancji we wskazanej części, podzielił je w pełni.

Tytułem przypomnienia wskazać należy, że niewymienienie celników w art. 11 ust. 1 i 2 powołanej wyżej ustawy jest konsekwencją art. 152 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009r. o Służbie Celnej, a obecnie art. 230 ustawy z dnia 16 listopada 2016r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2018r., poz. 508 zez zm.), zgodnie z którymi w przypadku urlopu lub choroby funkcjonariusz otrzymuje uposażenie i inne świadczenia pieniężne należne na zajmowanym stanowisku służbowym. Stosuje się to także w razie niemożności wykonywania służby z innych przyczyn uprawniających do świadczeń określonych w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, przez okres określony w tych przepisach. W ww. ustawach unormowano więc uprawnienia celników związane z niezdolnością do pracy na skutek choroby zasadniczo w sposób bardziej korzystny w porównaniu do pracowników. Dotyczy to np. długości okresu otrzymywania uposażenia w czasie choroby, a także wysokości uposażenia w okresie niezdolności do pracy. Uposażenie to jest finansowane z budżetu Państwa; nie było więc potrzeby odprowadzania składek na ubezpieczenie chorobowe, czego konsekwencją stała się treść art. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Ustawa o Służbie Celnej oraz ustawa o Krajowej Administracji Skarbowej nie

regulują natomiast sytuacji celnika, który stał się niezdolny do służby, jeżeli niezdolność do pracy z tej przyczyny trwa nadal po zwolnieniu ze służby, a stał się on niezdolny do służby w krótkim okresie przed jej zakończeniem, jak to zdarzyło się w przedmiotowej sprawie.

Rozstrzygając sygnalizowany problem należy zwrócić uwagę na wykładnię przepisów mających zastosowanie w niniejszej sprawie zawartych w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2017r. (I UK 121/16, LEX nr 2216098). W uzasadnieniu wskazanego orzeczenia Sąd Najwyższy powołał dotychczasową linię orzeczniczą w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, wskazując na odrębności systemu zaopatrzeniowego od ubezpieczeniowego oraz podobieństwa między wybranymi grupami zawodowymi (sędziami, funkcjonariuszami Służby Celnej) a ubezpieczonymi w ramach systemu powszechnego. Dokonując podsumowania zaprezentowanych stanowisk Sąd Najwyższy powołał się na interpretację art. 32 ust. 1 ustawy zasadniczej dokonaną przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 października 2015r. (SK 63/12, OTK-A 2015 Nr 9, poz. 146), a także podkreślił, że "autonomiczne akty prawne, wyłączające "funkcjonariuszy" z systemu ubezpieczeń społecznych, oferują im świadczenia, jednak pod warunkiem zachowania podmiotowego statusu. W rezultacie, nie ma wątpliwości, że do osób objętych zaopatrzeniem społecznym nie można stosować przepisów regulujących powszechny system ubezpieczeń społecznych (poza wypadkami wyraźnie wskazanymi)". Sąd Najwyższy zaakcentował jednak, że sytuacja choćby sędziów i celników, w przypadku których odwołanie się do art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP jest uzasadnione, kształtuje się jednak odmiennie niż chociażby funkcjonariuszy Policji.

Z przepisu art. 32 ust. 1 Konstytucji wynika nakaz, aby wszelkie podmioty prawa (adresaci norm prawnych), charakteryzujące się daną cechą istotną w równym stopniu, były traktowane równo, a więc według jednakowej miary - bez różnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. W tym względzie "równość" oznacza akceptację różnego traktowania przez prawo różnych podmiotów (adresatów norm prawnych), bo równe traktowanie przez prawo tych samych podmiotów pod pewnym względem oznacza z reguły różne traktowanie tych samych podmiotów pod innym względem. Różne traktowanie przez prawo określonych grup (klas) podmiotów powinno być jednak uzasadnione w tym sensie, że musi być oparte na uznanych kryteriach oceny klasyfikacji różnicującej podmioty prawa. Równość wobec prawa to także zasadność wybrania tego, a nie innego kryterium różnicowania podmiotów (adresatów) prawa. Oznacza ono uznanie tej, a nie innej cechy, za istotną, a tym samym uzasadnioną w regulowanej dziedzinie (materii). Kryteria różnicowania sytuacji prawnej obywateli zależą od wielu okoliczności, w tym od tego, jakie dobra są przedmiotem podziału (zob. wyrok TK z 4 stycznia 2000 r., sygn. K 18/99, OTK ZU 2000 Nr 1, poz. 1). W ocenie Trybunału, poszukiwanie "cechy istotnej", powinno być poprzedzone wyznaczeniem właściwości relewantnych pomiędzy porównywanymi sytuacjami, a więc czy zachodzi "podobieństwo" tych sytuacji, stanowiące przesłankę zastosowania zasady równości. Dopiero stwierdzenie, że sytuacje "podobne" zostały przez prawo potraktowane odmiennie, wskazuje na możliwość naruszenia zasady równości. Nie zawsze jednak odmiennosc potraktowania sytuacji podobnych jest konstytucyjnie niedopuszczalna, bo mogą zachodzić wypadki, gdy odmiennosc tego potraktowania będzie usprawiedliwiona. Argumenty uzasadniające odstępstwa od nakazu równego traktowania podmiotów podobnych muszą:

- uwzględniać zasadę relewancji, czyli pozostawać w bezpośrednim związku z celem i zasadniczą treścią przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma oraz służyć realizacji tego celu i treści; wprowadzane różnicowania muszą być racjonalnie uzasadnione;

- uwzględniać zasadę proporcjonalności, czyli waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie sytuacji adresatów normy, musi pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku nierównego potraktowania podmiotów podobnych;

- pozostawać w związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmiennie potraktowanie podmiotów podobnych (wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 24 października 2001 r., SK 22/01, OTK ZU 2001, Nr 7, poz. 216; z dnia 14 maja 2001 r., SK 1/00, OTK 2001 Nr 4, poz. 84; z dnia 24 lutego 2009 r., SK 34/07, OTK-A 2009 Nr 3, poz. 38; orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 listopada 1995 r., K 17/95, OTK

1995 Nr 3, poz. 18; z dnia 3 września 1996 r., K 10/96, OTK 1996 Nr 4, poz. 33; z dnia 29 września 1997 r., K15/97, OTK 1997 nr 3-4, poz. 37).

Zdaniem Sądu Najwyższego, wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 19 stycznia 2017r., analizowane przez pryzmat wytycznych Trybunału Konstytucyjnego podobieństwo sytuacji ubezpieczonych w systemie powszechnym i sędziów oraz celników pozwalało na przyznanie im uprawnień określonego w art. 6 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Taka interpretacja została dokonana także w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2013r. (I UK 125/13), na które powołał się Sąd I instancji. W tezie tego wyroku Sąd Najwyższy zauważył, że "ocena przysługiwania funkcjonariuszowi Służby Celnej prawa do zasiłku chorobowego po zwolnieniu ze służby powinna być dokonana z uwzględnieniem zasady równego traktowania ubezpieczonych (art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, t.j. Dz. U. z 2010r., Nr 77, poz. 512 z późn. zm. w związku art. 2a, 11 i 13 pkt 12 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, t.j. Dz. U. z 2013r., poz. 1442 z późn. zm.)". W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy przyznał, że z przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jednoznacznie wynika, że funkcjonariusze Służby Celnej podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu. Natomiast, zdaniem SN, kwestia podlegania ubezpieczeniu chorobowemu nie została unormowana klarownie. Przepis art. 11 ust. 1 i 2 u.s.u.s. nie wymienia celników wśród osób objętych tym rodzajem ubezpieczenia. Jednak z art. 13 pkt 12 tej ustawy wynika, że "obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu" podlegają funkcjonariusze Służby Celnej od dnia nawiązania stosunku służby do dnia zwolnienia ze służby, co mogłoby wskazywać na otwarty katalog podmiotów ubezpieczonych wymienionych w art. 11 ust. 1 i 2 u.s.u.s. Analizując oba te przepisy, w tym regulacje odnoszącą się w art. 13 u.s.u.s. do osób niewymienionych w art. 11 i 12 u.s.u.s. lub wskazanych wyłącznie jako podlegający dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, Sąd Najwyższy powziął wątpliwość czy świadczy to o błędnym zredagowaniu art. 13 u.s.u.s., czy też w ten sposób ustawodawca zmierzał do osiągnięcia innego celu. Dodatkowym argumentem, który uwzględnił Sąd Najwyższy jest fakt braku możliwości nawiązania przez chorego celnika nowego stosunku pracy, podjęcia działalności gospodarczej lub otrzymania zasiłku dla bezrobotnych, jak również, przekonanie, iż trudno mniemać, że sytuacja prawna funkcjonariusza - korzystającego z większej ochrony trwałości stosunku służby i większych przywilejów służbowych, niż zwykły pracownik, miałaby być gorsza po ustaniu stosunku służby w odniesieniu do prawa do zasiłku chorobowego. Kierując się powyższymi rozważaniami, Sąd Najwyższy sformułował pogląd o treści jak w przytoczonej wyżej tezie.

Sąd I instancji podzielił powyższy pogląd w całości i Sąd Okręgowy także go aprobuje w pełnym zakresie. Apelacja organu rentowego nie odnosi się natomiast do tej argumentacji i nie podejmuje z nią polemiki. Organ rentowy zdaje się poprzestawać w prezentowanych wywodach na akcentowaniu zasady ekwiwalentności (wzajemności) świadczeń z ubezpieczenia chorobowego i odpowiadającej im składki. Sąd Okręgowy, aprobując stanowisko Sądu I instancji, ocenił, że zasada ta jako wyłączna nie może przeważać nad wykładnią porównawczą, celowościową i argumentacją natury konstytucyjnej, a ponadto ulega osłabieniu w odniesieniu do świadczeń, które ze swojej istoty należą już do przyznawanych w okresie, za który składki przestają być opłacane, przypadającym po ustaniu stosunku służbowego i ubezpieczenia. Na ten element także zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w przytoczonym wcześniej uzasadnieniu wyroku z 18 października 2013r.

Mając na uwadze powyższe rozważania, w przedmiotowej sprawie należy uwzględnić specyficzny charakter stosunku służbowego funkcjonariuszy celnych i uznać, iż wykładnia stosowana wobec tych funkcjonariuszy nie może być surowsza niż wykładnia dotycząca innych osób podlegających obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu, i powinna być dokonana z uwzględnieniem zasad równego traktowania.

Reasumując, Sąd II instancji jako prawidłową ocenił wykładnię przepisów ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, dokonaną przez Sąd Rejonowy. Zgodnie z tą wykładnią funkcjonariusz Służby Celnej może nabyć prawo do zasiłku chorobowego po zakończeniu służby, jeżeli niezdolność do jej wykonywania powstała w okresie przed jej zakończeniem, nie doszło do przekroczenia okresu zasiłkowego

wymienionego w art. 8 ustawy zasiłkowej i nie wystąpiły okoliczności negatywne, opisane w art. 12-17 ustawy, a tak było w przedmiotowej sprawie.

Apelacja organu rentowego była więc niezasadna, a zarzuty w niej podniesione nietrafne. Dlatego też Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 385 k.p.c., jak w sentencji wyroku.

SSO Agnieszka Stachurska (spr.) SSO Marcin Graczyk SSO Dorota Michalska

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)